

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Pohjois-Savon maakuntaliitto pitää valtioneuvoston maaseutupoliittisen selonteon luonnosta tervetulleena ja ajankohtaisena avauksena, joka tarjoaa pohjan maaseutupolitiikan pitkäjänteiselle ja poikkihallinnolliselle kehittämiselle. Selonteko tunnistaa maaseudun monimuotoisuuden ja aseman koko Suomen hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen osana. Kiitämme erityisesti paikkaperustaisen ja aluelähtöisen politiikan korostamista sekä maaseutupolitiikan asemoimista suhteessa EU-tason linjauksiin, kansallisiin strategioihin ja kestävyys siirtymän tavoitteisiin. Kaikkiaan valmistumassa on poikkeuksellisen ajantasainen ja monipuolinen analyysi, jonka toivomme päätyvän käyttöön politiikkatoimien suuntajana ja viitekohteena.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

Kyllä ovat.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

Ei.

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

Kyllä. Kiitettäviä nostoja ovat erityisesti

- Harvaan asuttujen alueiden erityispiirteiden tunnistaminen.

- Väestömuutokseen sopeutumisen paine ja sen vaikutus valtion ja EU:n legitimitettiin maaseutualueilla ovat tärkeitä nostoja.
- Monipaikkaisuuden, maahanmuuton ja muuttoliikkeen dynamiikan tunnistaminen.
- Huomio maaseutualueiden heikkoon ja heikkenevään tietotalouskytköökseen, mikä on ristiriidassa uudistumistarpeiden ja TKI-intensiteetin nostamisen kanssa.
- Huomio ruokajärjestelmän uudistumisen tarpeeseen ja sen merkitykseen maaseutualueille.
- Paikkaperustaisuuden ja alueellisen eriytymisen huomiointi. Eriyisen vakava ongelma, kiinteistöarvojen lasku, vakuusarvojen puuttuminen ja rahoituksen huono saatavuus niin yrityksille kuin rakentamiseen, on tunnistettu oikein. Tämän ratkaisemisen tärkeyttä on syytä korostaa suosituksissa.
- Eriytyvän aluekehityksen käsitteellisesti pätevä tarkastelu esim. erivertaisuuden näkökulmasta, joka kiinnittää huomiota juuri kehitysmahdollisuuksien epätasaiseen jakautumiseen.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Voisi vieläkin painokkaammin korostaa, että työvoimapolitiikka ja kansainvälinen muuttoliike ovat väestömuutokseen sopeutumisessa keskeisiä

- Kansainvälisen työvoiman merkitys maaseudun elinvoiman kannalta tulee nostaa esiin. Laajemmassa suomalaisessa keskustelussa toteutuneen kehityksen edessä nostetaan kädet pystyyn sen sijaan että strategisesti mietittäisiin, miten maaseudun työvoimatarpeet saadaan työpaikkatarjonnaksi ja miten kv. rekrytointi saadaan toimimaan. Tästä lähtökohdasta tarvittaisiin laaja toimenpidekokonaisuus kansallisesti.
- Tarvitaan tukea maahanmuuttajien asettautumiselle pieniin kuntiin.
- Rakennetaan aktiivista, alueellisesti sovitettua työvoimapolitiikkaa – juuri paikallinen ja alueellinen työmarkkinoiden dynamiikka on usein ratkaiseva tekijä veto- ja pitovoiman tai muuttotappion välillä.

4. Kansallinen maaseutuvision

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvision olennainen?

Visio voisi olla terävämpi sekä sisällöllisesti että retorisesti. Maaseutupoliittisen selonteon korkeatasoisen analyysin rinnalla se vaikuttaa liian kevyeltä.

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

On syytä korostaa maaseutujen kiinteistöarvojen, vakuusarvojen ja rahoituksen saatavuuden ongelmien ripeän ratkaisemisen välttämättömyyttä. Menestyksessä sopeutuminen väestömuutokseen voisi näkyä visiossa selkeämmin. Myös huoltovarmuus, kestävyys siirtymä ja kokonaisturvallisuus on tuotava esille painokkaasti.

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuositukset (Mikäli ongelmia esiintyy useamman vastauksen lisäämisessä lisääthän vastaukset kohtaan 7)

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuositukset (24 kpl) olennaiset?

Kyllä ovat.

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

1. Vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita. 2. Ajantasaistetaan digitaalista ja fyysistä saavutettavuutta. 3. Voimistetaan toimintaedellytyksiä, luottamusta ja tulevaisuususkkoa. Nämä tavoitteet tukevat ja edellyttävät toisiaan, samoin kaksi muuta tavoitetta tukevat kolmea tärkeimmäksi mainittua.

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

Tavoite: Vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)? (Merkitse kehittämissuosituksen numerot 1-24)

1, 3, 4, 6 ja 12

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Suosituksen konkretisoinnin ja alueellistamisen tarve

Maaseutupoliittisen selonteon tason nostamiseksi genressään ylivertaiseksi Pohjois-Savon maakuntaliitto ehdottaa otettavaksi huomioon:

- Toimenpiteissä tulee selkeästi osoittaa, miten ne kohdentuvat eri maaseututyypeille ja erityisesti harvaan asutuille alueille.
- Maakuntien ja kuntien erilaiset resurssi- ja kehitysedellytykset edellyttävät politiikkatoimien alueellista eriyttämistä ja kohdennettua rahoitusta.
- Selonteon tulee kytkeytyä selkeämmin meneillään olevaan Itä-Suomi-politiikkaan eli kysymykseen siitä, miten Itä-Suomen kehitysdynamiikka käännetään myönteiseksi ja korjataan rakenteellisia eroja muuhun Suomeen. Tämän tulisi vaikuttaa toimintamallin rakentamiseen, joka on tarpeen mukaan sovellettavissa muilla Suomen alueilla.
- Onko maaseutupoliittisessa selonteossa mahdollista nostaa näkyvästi esiin tarve kehittää maaseutujen ja kaupunkien välistä vuorovaikutusta, jonka nykyinen laatu suomalaisen keskustelun valossa on poikkeuksellisen heikko ja joka kytkeytyy liian usein vanhanaikaiseen rakennemuutosajatteluun.

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuosituksiin suosituskohtaisesti:

-

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

Kyllä, osio on erinomainen.

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

Ei.

7. Muut täydennystarpeet

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

Yhteenveto

Pohjois-Savon maakuntaliitto kannattaa selonteon linjauksia ja pitää sen kokonaisrakennetta toimivana. Jotta selonteko vastaisi paremmin Itä- ja Pohjois-Suomen sekä harvaan asuttujen alueiden erityishaasteisiin, esitämme seuraavat suositukset:

1. Konkretisoidaan alueellisesti kohdennettuja kehittämissuosituksia ja esitetään rahoitusinstrumentteja.
2. Vahvistetaan kytkentä Itä-Suomen kehittämisratkaisuihin ja kokonaisturvallisuuteen.
3. Korostetaan kestävyys siirtymää, huoltovarmuutta ja kansainvälistä muuttoliikettä maaseudun voimavaroina ja kehityksen ehtoina.
4. Selkeytetään kuntien, maakuntien ja paikallistoimijoiden roolit toimeenpanossa.
5. Panostetaan saavutettavuuteen ja digitaaliseen infrastruktuuriin erityisesti syrjäisillä alueilla.

Pohjois-Savo on valmis toimimaan kokeilualustana ja kehittäjämaakuntana maaseutupolitiikan toimeenpanossa, mikäli valtakunnallinen politiikka tunnistaa alueen erityispiirteet ja varmistaa riittävät resurssit paikkaperustaisiin ja aluelähtöisiin ratkaisuihin.

Sirviö Heikki

Pohjois-Savon liitto/Regional Council of Pohjois-Savo